

znejasnění jejich znaků je pohoršující, neboť protičečí hierarchickému uspořádání, které nastolil Bůh. Stejně je to i s výměnou rolí mezi mužem a ženou, protože ta dává moc slabšímu partnerovi. Vzhledem k tomu, že za podstatu ženy je považováno neviditelné absolutní panenství, jako první je vždy odsouzena ta, která poruší slib panenství; protože je však žena spojována se svým tělem, pak všechny ženy, jež zdůrazňují svou přirozenou krásu mastmi, barvami, šperky a ozdobami, oblékají se jako muž nebo řeční a „protokují“ na veřejnosti či dokonce by chtěly udělovat svátosti, zcela jasně přestupují božský zákon a povinnost lidského zákona je takové přestupky trestat. V systému, který člení hodnoty mužství/ženství jinak, např. je – jako v *Évangiles des quenouilles* – soustřeďuje kolem ovládní přírodních sil a plodnosti, je tomu podobně. Žena starší než její muž, žena, která muže bije nebo odmítá velkoryse pohostit jeho přítele, vdova, která unese mladíka při druhé svatbě – ty všechny jsou rovněž narušitelkami světového řádu a čeká je pomsta spíše v podobě pořádného povyku nebo zlomyslného *fabliaux*, než formou mravoučného kázání.

Zde jsme došli k bodu, v němž se představy setkávají se společenskou realitou. Nebudeme se již pouštět do dalšího zkoumání jejich vzájemného působení, ale shrneme si základní rysy středověkého rozdělení pohlaví.

Všimli jsme si, že v souvislosti s pojetím mužství/ženství ve středověku jsou jen velmi zřídka zmiňovány hodnoty mužského pólu, neboť převládající diskurs zde vydělil a diferencoval ženství na základě mužství chápaného jako dokonalost a úplnost sama. Nemůžeme také přejít misogynii, která byla tomuto období vlastní a která se neprojevovala pouze přehnaným soustředováním středověkých autorů na ženství a jeho analýzu, ale také využíváním pojmu ženství jako omezující kategorie i v oblastech, jež s ženami nebo s ženou nemají nic společného. Ženství v sobě již vzhledem k podmínkám svého ideologického a sociálního ztvárnění obsahuje nevyvratitelnou dvojnárodnost. Muž, to je jednota, mužství je proto jed- noznačné. Žena, to je zároveň Eva i Marie, hříšnice i vykupitelka, zlá manželka i kurtoazní dáma. Mezi těmito podobami si ženství nevybírá, ale staví je jednu vedle druhé. Proto neustále uniká hledání vlastní podstaty, která se vztahuje ke skromně vyměřenému duchovnu a k tělesnu, do něhož je velmi brzy uzavřeno.

CHRISTIANE KLAPISCH-ZUBER

ODKAZY

Dvorská láska – Hřích – Lékařství – Příbuzenství – Příroda – Sexualita – Tělo a duše

ORIENTAČNÍ BIBLIOGRAFIE

- BLOCH, R. HOWARD, *Medieval Misogyny and the Invention of Western Romantic Love*. Chicago, 1991.
 BØRRESEN, KARI ELISABETH, *Subordination et équivalence. Nature et rôle de la femme dans Augustin et Thomas d'Aquin*. Oslo/Paris, 1968.
 BYNUM, CAROLINE WALKER, *Holy Feast and Holy Fast: the religious significance of food to medieval women*. Berkeley, 1989.
 DUBY, GEORGES, *Le Chevalier, la femme et le prêtre. Le mariage dans la France féodale*. Paris, 1981.

TYŽ, *Mále Moyen Âge. De l'amour et autres essais*. Paris, 1988.

TYŽ, *Vznešené paní 12. stol. I. II. III*. Brno, 1997–1999.

DUBY GEORGES – PERROT, MICHELLE (ed.), *Histoire des femmes*, díl II, *Le Moyen Âge* (pod vedením Christiane Klapisch-Zuber). Paris, 1991.

La Femme dans les civilisations des Xe-XIIIe siècles. Actes du colloque tenu à Poitiers les 23–25 septembre 1976, Poitiers, 1977 (reed. V: *Cahiers de civilisation médiévale*, č. 20, 1977, s. 93–203), zejména na kapitola Marie-Thérèse d'Alverny, „Comment les théologiens et les philosophes voient la femme“, s. 15–39 (105–129).

ENINENOVÁ, EDITH, *Ženy ve středověku*. Praha, 2001.

GOLD, PENNY SCHINE, *The Lady and the Virgin. Image, Attitude, and Experience in Twelfth-Century France*. Chicago, 1985.

JEAY, MADELEINE, *Savoir faire. Une analyse des croyances des Évangiles des quenouilles*. Montréal, 1983.

LE GOFF, JACQUES – SCHMITT, JEAN-CLAUDE, *Le Charivari*. Paris/New York/La Haye, 1981.

LINEHAN, PETER, *The Ladies of Zamora*. Manchester, 1997.

PARISSE, MICHEL, *Les Nonnes au Moyen Âge*. Le Puy, 1983.

ROUSSELLE, ALINE, *Pornetia. De la maîtrise du corps à la privation sensorielle. IIe-IVe siècle de l'ère chrétienne*. Paris, 1983.

STUARD, SUSAN (ed.), *Women in Medieval History and Historiography*. Philadelphia, 1987.

WARNER, MARINA, *Alone of all her Sex: The Myth and Culture of the Virgin Mary*. 1976.